

• Επίλυση μη γραμμικών εξισώσεων

- Δίνεται μια συνάρτηση f και θέλουμε να προσεγγίσουμε ρίζες της, δηλαδή να λύσουμε την εξίσωση:

$$f(x) = 0.$$

- Αν f είναι πολυώνυμο μέχρι και τετάρτου βαθμού, υπάρχουν τύποι που δίνουν τις ρίζες της.

- Για πολυώνυμο υψηλότερου βαθμού δεν υπάρχουν γενικοί τύποι για τις ρίζες του.

→ Οι αριθμητικές μέθοδοι δίνουν γενικά μια ακολουθία "προσεγγίσεων" x_0, x_1, x_2, \dots κάποιας ρίζας της f .

- Υπό κατάλληλες συνθήκες αυτή η ακολουθία συγκλίνει σε μια ρίζα της f . Τότε, για αρκετά μεγάλο N η x_N είναι καλή προσέγγιση της αντίστοιχης ρίζας της f .

• Συμβολισμός: Αν $I \subset \mathbb{R}$ ένα διάστημα, τότε

$$C(I) = \{f: I \rightarrow \mathbb{R} / f \text{ συνεχής}\}$$

$$C^n(I) = \{f \in C(I) : f \text{ } n \text{ φορές συνεχώς παραγωγισίμη}\} \quad \text{με } n \in \mathbb{N}$$

• Γράφουμε $C[a, b]$ ή $C(a, b)$ αντί για $C([a, b])$ ή $C((a, b))$ και

αντίστοιχα $C^n[a, b]$ ή $C^n(a, b)$.

• Η μέθοδος της διχοτόμησης (Η πιο απλή μέθοδος)

- Η μέθοδος της διχοτόμησης είναι οικονομική ανά βήμα και συγκλίνει πάντα όταν μπορεί να εφαρμοστεί.

- Βασίζεται στο Θεώρημα της Ενδιάμεσης Τιμής:

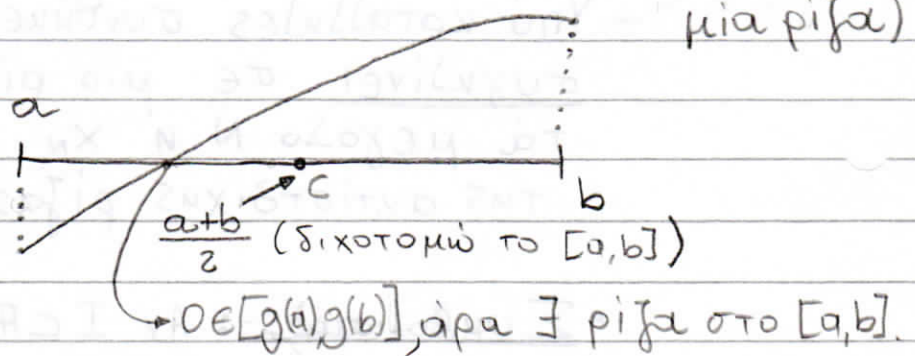
- Έστω $g \in C[a, b]$ και k πραγματικός αριθμός μεταξύ των $g(a)$ και $g(b)$. Τότε υπάρχει $x \in [a, b]$ π.ω. $g(x) = k$.

- Ιδέα της μεθόδου:

Έστω $f \in C[a, b]$, $f(a) \cdot f(b) < 0$.
Τότε η f έχει στο $[a, b]$ (τουλάχιστον) μία ρίζα

Σχηματικά:

$$c = \frac{a+b}{2}$$

1^η Περίπτωση: $f(c) = 0$. Τότε το c είναι ρίζα της f .

2^η Περίπτωση: $f(c) \neq 0$

- Αν $f(a)f(c) < 0$, τότε υπάρχει ρίζα της f στο (a, c) . Αν $f(a)f(c) > 0$, τότε $f(c)f(b) < 0$, οπότε υπάρχει ρίζα της f στο (c, b) .

Για $x^* \in [a, b]$ έχουμε,

$$\rightarrow \left| x^* - \frac{a+b}{2} \right| \leq \frac{b-a}{2}$$

• Δεδομένα του αλγόριθμου:

a, b, f τ.ω. $\text{sgn} f(a) \neq \text{sgn} f(b)$

$\rightarrow f \in C[a, b]$ και $\varepsilon > 0$ (ε : μέγιστο επιτρεπτό σφάλμα, ανοχή σφάλματος).

• Αλγόριθμος της διχοτόμησης:

(Βιβλίο σελ. 42)

Υπολόγισε $f(a)$, $\delta = b - a$

$$1. \delta \leftarrow \frac{\delta}{2}$$

Αν $\delta \leq \varepsilon$, τήνωσε a, b . Έξοδος διαφορετικά (δηλαδή αν $\delta > \varepsilon$)

υπολόγισε $c = \frac{a+b}{2}$, $f(c)$

τήνωσε $a, b, c, \delta, f(c)$

αν $f(c) = 0$, έξοδος

διαφορετικά (δηλαδή αν $f(c) \neq 0$):

αν $\text{sgn} f(c) = \text{sgn} f(a)$

$$a \leftarrow c, f(a) \leftarrow f(c)$$

διαφορετικά (δηλαδή αν $\text{sgn} f(c) \neq \text{sgn} f(a)$)

$$b \leftarrow c$$

Πήγαινε στο 1.

- Πρακτικά ζητήματα για τον αλγόριθμο της μεθόδου της διχοτόμησης.

1. Το ερώτημα $\text{sgn } f(a) = \text{sgn } f(c)$ δεν πρέπει να τίθεται στην μορφή
αν $f(a)f(c) > 0$, γιατί μπορεί να οδηγήσει σε υπερχείλιση.

2. Το $c = \frac{a+b}{2}$, καλό είναι να υπολογίζεται από τη σχέση $c = a + \frac{b-a}{2}$, γιατί διαφορετικά μπορεί να οδηγήσει σε σημείο εκτός του διαστήματος $[a, b]$!

- Παράδειγμα: $b=10, t=2, U=-L=10$, αποκοπή

$$a=0.61, b=0.66$$

$$fl(a+b) = fl(1.27) = 1.2$$

$$\frac{fl(a+b)}{2} = 0.6 < a !$$

3. Πολύ μικρή ανοχή σφάλματος ϵ μπορεί να οδηγήσει σε φάουλ κύκλο.

$$c = a + \frac{b-a}{2}$$

- Αν $fl(c + fl(\epsilon)) = c$, τότε παίρνουμε $c = a$.

• Πρόταση (Εκτίμηση του σφάλματος της μεθόδου της διχοτόμησης)

- Έστω $f \in C[a, b]$, $sgn f(a) \neq sgn f(b)$, και $(x_n)_{n \in \mathbb{N}}$ η ακολουθία των προσεγγίσεων (δηλαδή των μέσων των διαδοχικών διαστημάτων) που παράγει η μέθοδος της διχοτόμησης.

- Τότε είτε $x_N = x^*$ για κάποιο N είτε $x_n \rightarrow x^*$ για $n \rightarrow \infty$, όπου x^* λύση της εξίσωσης $f(x) = 0$. Μάλιστα ισχύει,

① $|x^* - x_n| \leq \frac{b-a}{2^n}, n = 1, 2, \dots$

• Απόδειξη: Θέτοντας $a_i := a, b_i := b$ ας συμβολίσουμε με $I_i = [a_i, b_i], i = 1, 2, \dots$ τα διαδοχικά διαστήματα που κατασκευάζει η μέθοδος. Έστω x_i το μέσον του I_i . Προφανώς $I_{i+1} \subset I_i$. Επειδή σε κάθε I_i υπάρχει ρίζα της f συμπεραίνουμε ότι υπάρχει ρίζα x^* της f που περιέχεται σε όλα τα I_i .

- Αν βρούμε την ρίζα ακριβώς, το πλήθος των I_i είναι πεπερασμένο.
- Διαφορετικά το πλήθος των I_i είναι άπειρο.

→ Μένει να αποδείξουμε την εκτίμηση ①, από την οποία έπεται αμέσως η σύγκλιση.

Έχουμε,

$$x^* \in I_n \rightsquigarrow x^* - x_n = x^* - \frac{a_n + b_n}{2} \rightsquigarrow$$

$$\rightsquigarrow \boxed{|x^* - x_n| \leq \frac{b_n - a_n}{2}}$$

Αλλά

$$b_n - a_n = \frac{b_{n-1} - a_{n-1}}{2} = \frac{b_{n-2} - a_{n-2}}{2^2} = \dots =$$

$$= \frac{b - a}{2^{n-1}}$$

Επομένως,

$$|x^* - x_n| \leq \frac{b_n - a_n}{2} = \frac{\frac{b-a}{2^{n-1}}}{2} = \frac{b-a}{2^n}$$

- Έστω $\varepsilon > 0$. Ποιό πλήθος επαναλήψεων n εξασφαλίζει ότι η προσέγγιση x_n διαφέρει από κάποια x^* το πολύ ε ?

Αρκεί,

$$\frac{b-a}{2^n} \leq \varepsilon \quad (=) \quad \frac{b-a}{\varepsilon} \leq 2^n \quad (=)$$

$$\log\left(\frac{b-a}{\varepsilon}\right) \leq n \log 2 \quad (=)$$

$$\boxed{n \geq \frac{\log\left(\frac{b-a}{\varepsilon}\right)}{\log 2}}$$

• Μέθοδος της Διχοτόμησης

- Πλεονεκτήματα:

1. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί υπό γενικές συνθήκες για την f : απαιτεί συνέχεια της f και αλλαγή προσήμου στην περιοχή μίας ρίζας.
2. Συγκλίνει πάντα, όταν μπορεί να εφαρμοστεί.
3. Απαιτεί μόνο έναν υπολογισμό της f σε κάθε βήμα.
4. Μπορούμε να προσδιορίσουμε εκ των προτέρων το πλήθος των βημάτων που εξασφαλίζουν την προσέγγιση μίας ρίζας με δεδομένη ακρίβεια.

- Μειονέκτημα:

- Η μέθοδος συγκλίνει πολύ αργά με αποτέλεσμα το συνολικό (υπολογιστικό) κόστος να είναι υψηλό.

→ Στην πράξη η μέθοδος χρησιμοποιείται ως ένας αρχικός "χοντρικός" εντοπισμός μίας ρίζας.

• Επαναληπτικές μέθοδοι:

- Ιδέα (αυτών των μεθόδων): Γράφουμε την εξίσωση $f(x)=0$ ισοδύναμα στη μορφή $x = \phi(x)$. Υπάρχουν πολλοί τρόποι να γίνει αυτό.

Π.χ. αν μια g δεν έχει ρίζες,

$$f(x)=0 \Leftrightarrow g(x)f(x)=0 \Leftrightarrow \\ \underbrace{x + g(x)f(x)}_{\phi(x)} = x$$

- Άρα, ξεκινώντας από ένα x_0 υπολογίζουμε μια ακολουθία προσεγγίσεων $(x_n)_{n \in \mathbb{N}}$ αναδρομικά από τη σχέση,

$$(*) \quad x_n := \phi(x_{n-1}), n \in \mathbb{N}$$

- Ορισμός (Σταθερό σημείο)

Ένα σημείο x^* στο πεδίο ορισμού μιας συνάρτησης ϕ λέγεται σταθερό σημείο της ϕ αν $\phi(x^*) = x^*$. Π.χ. τα σημεία της $f(x)=x$ στον \mathbb{R} είναι όλα σταθερά σημεία.

• Υπόθεση: Έστω ότι η ακολουθία που παράχεται από την $(*)$ συχλίνει, και έστω x^* το όριό της.
Έστω ότι η ϕ είναι συνεχής στο x^* .

• Ερώτημα : Είναι το x^* σταθερό σημείο της ϕ ;

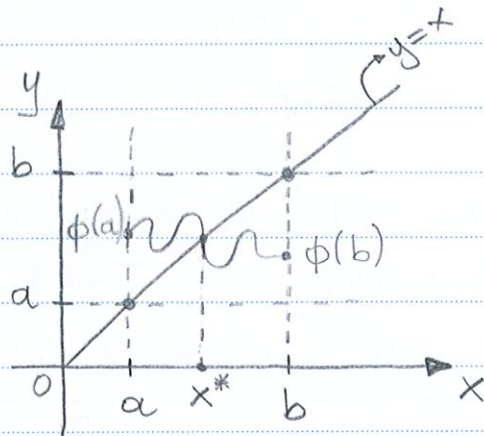
$$\begin{aligned}
 x^* &= \lim_{n \rightarrow \infty} x_n = \lim_{n \rightarrow \infty} \phi(x_{n-1}) \stackrel{\substack{\text{η } \phi \text{ είναι συνεχής} \\ \text{στο } x^*}}{=} \phi(\lim_{n \rightarrow \infty} x_{n-1}) = \\
 &= \phi(x^*)
 \end{aligned}$$

, άρα το x^* είναι όντως σταθερό σημείο της ϕ .

- Πρόταση (Υπαρξη σταθερού σημείου) :

- Κάθε ^(a) συνεχής συνάρτηση, $\phi: [a, b] \rightarrow [a, b]$ έχει _(b) | Τα (a) (b) είναι υποθέσεις
 (τουλάχιστον) ένα σταθερό σημείο.

Σχηματικά :

• Απόδειξη : Προφανώς ισχύει μία από τις ακόλουθες σχέσεις :

- a) $\phi(a) = a$ ← a σταθερό σημείο
- b) $\phi(b) = b$ ← b σταθερό σημείο
- γ) $\phi(a) > a$ και $\phi(b) < b$

- Αρκεί να δείξω ότι και στην περίπτωση (γ) υπάρχει τουλάχιστον ένα σταθερό σημείο.

Οπότε,

θέτουμε $g(x) := \phi(x) - x$, $x \in [a, b]$

Αρκεί να αποδείξουμε ότι η g έχει (τουλάχιστον) μία ρίζα.

- Η g είναι συνεχής
- $g(a) = \phi(a) - a > 0$
- $g(b) = \phi(b) - b < 0$

- Σύμφωνα με το Θεώρημα της ενδιάμεσης τιμής υπάρχει $x^* \in (a, b)$ τ.ω.

$$g(x^*) = 0.$$

$$\text{Άρα } \phi(x^*) - x^* = 0$$

$$\Downarrow, \quad x^* = \phi(x^*)$$

• Ορισμός (Συνθήκη του Lipschitz)

- Έστω $I \subset \mathbb{R}$ ένα διάστημα. Λέμε ότι μια συνάρτηση $\phi: I \rightarrow \mathbb{R}$ ικανοποιεί την συνθήκη του Lipschitz, αν υπάρχει $L \geq 0$ τ.ω.

$$\forall x, y \in I \quad |\phi(x) - \phi(y)| \leq L |x - y|$$

- Ιδιαίτερα, αν το L μπορούμε να το επιλέξουμε μικρότερο τις μονάδες, τότε η ϕ λέγεται συστολή στο I . ($0 \leq L < 1$)

- Παρατηρήσεις :

α) Από τη συνθήκη του Lipschitz έπεται η συνέχεια της ϕ .

β) Η $\phi(x) = |x|$, $x \in \mathbb{R}$ ικανοποιεί τη συνθήκη του Lipschitz (με $L=1$) αλλά δεν είναι παραγωγίστη.

γ) Έστω ότι η ϕ είναι παραγωγίστη στο I . Τότε η ϕ ικανοποιεί την συνθήκη του Lipschitz, αν και μόνο αν η $|\phi'(x)|$ είναι φραγμένη στο I .

δ) Ειδική περίπτωση : Έστω $[a, b]$ ένα κλειστό και φραγμένο διάστημα.

- Ισχυρισμός : Αν $\phi \in C^1[a, b]$, τότε η ϕ ικανοποιεί τη συνθήκη του Lipschitz με,

$$L = \max_{a \leq x \leq b} |\phi'(x)|$$

Πραγματικά, για $x \neq y$ έχουμε

$$\frac{\phi(x) - \phi(y)}{x - y} = \phi'(\xi)$$

$$\Rightarrow \left| \frac{\phi(x) - \phi(y)}{x - y} \right| = |\phi'(\xi)| \leq \underbrace{\max_{a \leq \xi \leq b} |\phi'(\xi)|}_{= L}$$

Οπότε,

$$|\phi(x) - \phi(y)| \leq L|x-y|$$

$$\varepsilon) \phi(x) = \sqrt{x}, x \in (0, 1]$$

$$\phi'(x) = \frac{1}{2\sqrt{x}}, \phi'(x) \rightarrow \infty \text{ για } x \downarrow 0$$

→ Δεν ικανοποιεί τη συνθήκη του Lipschitz.

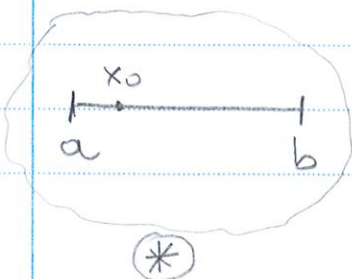
• Θεώρημα (της συστολής)

Έστω $\phi: [a, b] \rightarrow [a, b]$ μια συστολή με σταθερά $L (< 1)$. Τότε ϕ έχει στο $[a, b]$ μοναδικό σταθερό σημείο (ακριβώς ένα), δηλαδή

$$\exists! x^* \in [a, b] \quad \phi(x^*) = x^*$$

- Για τυχαία αρχική τιμή $x_0 \in [a, b]$, η ακολουθία $(x_n)_{n \in \mathbb{N}}$ με $x_n := \phi(x_{n-1})$, $n \in \mathbb{N}$, είναι καλά ορισμένη (δηλαδή για κάθε $n \in \mathbb{N}$ ισχύει ότι $x_n \in [a, b]$), συγκλίνει προς το x^* , και για τα σφάλματα $x_n - x^*$ ισχύουν οι εκτιμήσεις:

$$\begin{aligned} \textcircled{1} \quad |x_n - x^*| &\leq L^n |x_0 - x^*| \\ &\downarrow \textcircled{*} \\ &\leq L^n \max(x_0 - a, b - x_0) \end{aligned}$$

$$\textcircled{2} \quad |x_n - x^*| \leq \frac{L^n}{1-L} |x_1 - x_0|$$

7

$$\textcircled{3} \quad |x_n - x^*| \leq \frac{L}{1-L} |x_n - x_{n-1}|$$

• Απόδειξη:

• Μοναδικότητα σταθερού σημείου:

- Έστω $x^*, y^* \in [a, b]$, $x^* \neq y^*$,

$$\phi(x^*) = x^* \text{ και } \phi(y^*) = y^*.$$

Τότε θα είχαμε, $x^* - y^* = \phi(x^*) - \phi(y^*) \Rightarrow$

$$|x^* - y^*| = |\phi(x^*) - \phi(y^*)|$$

$$\leq L |x^* - y^*|$$

$L < 1$ (Από υπόθεση)

$$\text{Οπότε, } L|x^* - y^*| < |x^* - y^*|$$

Συνεπώς,

$$|x^* - y^*| < |x^* - y^*|$$

\rightarrow Άτοπο!

\rightarrow Άρα υπάρχει ακριβώς ένα σημείο.

Υπαρξη και ①:

Η ύπαρξη σταθερού σημείου έπεται από την προηγούμενη πρόταση.

Έχουμε $x_0 \in [a, b]$ και $x_1 = \phi(x_0) \in [a, b]$ και επαγωγικά βλέπουμε ότι $x_n \in [a, b]$, για $n \in \mathbb{N}$. Άρα η $(x_n)_{n \in \mathbb{N}}$ είναι όντως καλά ορισμένη.

Τώρα,

$$x_n - x^* = \phi(x_{n-1}) - \phi(x^*)$$

$$\Rightarrow |x_n - x^*| = |\phi(x_{n-1}) - \phi(x^*)|$$

$$\downarrow$$
$$\leq L |x_{n-1} - x^*|,$$

$$|x_n - x^*| \leq L |x_{n-1} - x^*|$$

- Επαγωγικά παίρνουμε,

$$\boxed{|x_n - x^*| \leq L^n |x_0 - x^*|}$$

Αυτή η εκτίμηση δίνει αμέσως την ①.

Υπαρξη σταθερού σημείου και (2):

- Έχουμε,

$$x_n - x_{n-1} = \phi(x_{n-1}) - \phi(x_{n-2})$$

$$\Rightarrow |x_n - x_{n-1}| = |\phi(x_{n-1}) - \phi(x_{n-2})|$$

$$\Rightarrow |x_n - x_{n-1}| \leq L |x_{n-1} - x_{n-2}|$$

Άρα, επαγωγικά παίρνουμε:

$$(*) \quad |x_n - x_{n-1}| \leq L^{n-1} |x_1 - x_0| \rightarrow \text{Για διαδοχικούς όρους.}$$

- Επομένως, για $k \in \mathbb{N}$,

$$x_{n+k} - x_n = (x_{n+k} - x_{n+k-1}) + (x_{n+k-1} - x_{n+k-2}) + \dots + (x_{n+1} - x_n)$$

↑ προσθέτω και αφαιρώ τους ενδιαμέσους όρους.

Τριγωνική ιδιότητα (ανισότητα)

$$\Rightarrow |x_{n+k} - x_n| \leq |x_{n+k} - x_{n+k-1}| + |x_{n+k-1} - x_{n+k-2}| + \dots + |x_{n+1} - x_n|$$

$$\Rightarrow |x_{n+k} - x_n| \leq L^{n+k-1} |x_1 - x_0| + L^{n+k-2} |x_1 - x_0| + \dots + L^n |x_1 - x_0|$$

(*)

Οπότε,

$$|x_{n+k} - x_n| \leq L^n (1 + L + L^2 + \dots + L^{k-1}) \cdot |x_1 - x_0|$$

δηλαδή,

$$|x_{n+k} - x_n| \leq L^n \frac{1 - L^k}{1 - L} |x_1 - x_0|$$

≤ 0

$$\Rightarrow \boxed{|x_{n+k} - x_n| \leq \frac{L^n}{1-L} |x_1 - x_0|}$$

- Το φράγμα στο δεξιά μέλος γίνεται όσο μικρό θέλουμε, αρκεί να επιλέξουμε το n αρκετά μεγάλο.

• Ορισμός σύγκλισης ακολουθίας:

$$a_n \rightarrow a, n \rightarrow \infty$$

$$\forall \varepsilon > 0 \exists N \in \mathbb{N}, \forall n \geq N \quad |a_n - a| \leq \varepsilon$$

• Βασική ακολουθία (ή ακολουθία Cauchy):

$$\forall \varepsilon > 0 \exists N \in \mathbb{N} \forall n, m \geq N \quad |a_n - a_m| \leq \varepsilon$$

- Αν μια ακολουθία συγκλίνει είναι ακολουθία Cauchy και αντίστροφα.

- Αφού η $(x_n)_{n \in \mathbb{N}}$ είναι ακολουθία Cauchy, θα συγκλίνει. Έστω x^* το όριο της. Έχουμε,

$$a \leq x_n \leq b$$

$$\text{άρα } a \leq x^* \leq b$$

- Όπως έχουμε δει το x^* είναι τότε σταθερό σημείο της ϕ ,

$$\begin{aligned} (x^* = \lim_{n \rightarrow \infty} x_n = \lim_{n \rightarrow \infty} \phi(x_{n-1}) &= \phi(\lim_{n \rightarrow \infty} x_{n-1}) = \\ &= \phi(x^*)) \quad \left(\begin{array}{c} \uparrow \\ \phi \text{ συνεχής στο } x^* \end{array} \right) \text{ (Υπαρξη σταθερού σημείου)}. \end{aligned}$$

Έχουμε,

$$|x_{n+k} - x_n| \leq \frac{L^n}{1-L} |x_1 - x_0| \quad (\text{Βιβλίο σελ. 49})$$

$\downarrow k \rightarrow \infty$

$$|x^* - x_n| \leq \frac{L^n}{1-L} |x_1 - x_0|$$

Αυτή είναι η (2)

Απόδειξη της (3):

Θέτουμε $y_0 := x_{n-1}$ και $y_1 = \phi(y_0) = \phi(x_{n-1}) = x_n$

και εφαρμόζουμε τη (2):

$$|y_1 - x^*| \leq \frac{L}{1-L} |y_1 - y_0|$$

οπότε,

$$|x_n - x^*| \leq \frac{L}{1-L} |x_n - x_{n-1}| \quad \text{δηλαδή ισχύει η (3).}$$

• Παρατηρήσεις:

α) Η (3) είναι καλύτερη της (2),

$$\frac{L}{1-L} |x_n - x_{n-1}| \stackrel{*}{\leq} \frac{L}{1-L} L^{n-1} |x_1 - x_0|$$

$$= \frac{L^n}{1-L} |x_1 - x_0|$$

Το πρώτο φράγμα στην ① δεν είναι χρήσιμο στην πράξη γιατί χρησιμοποιεί το άγνωστο x^*

Έχουμε,

$$x_1 - x_0 = (x_1 - x^*) + (x^* - x_0) =$$

$$= [\phi(x_0) - \phi(x^*)] + (x^* - x_0)$$

$$\Rightarrow |x_1 - x_0| \leq \underbrace{|\phi(x_0) - \phi(x^*)|}_{\leq L|x_0 - x^*|} + |x^* - x_0|$$

$$\Rightarrow |x_1 - x_0| \leq (1+L)|x_0 - x^*|$$

Συμπέρασμα: Το φράγμα στη ② είναι το πολύ κατά τον παράγοντα $\frac{1+L}{1-L}$ μεγαλύτερο από το

πρώτο φράγμα στην ①

β) Η ③ είναι εκτίμηση εκ των υστέρων, μας δίνει πληροφορία για το x_n αφού πρώτα το βρούμε

Η ② είναι εκτίμηση εκ των προτέρων.

γ) Τι γίνεται αν $L=1$?

Παράδειγμα: $\phi(x) = -x$, $x \in [-1, 1]$

- $\phi: [-1, 1] \rightarrow [-1, 1]$

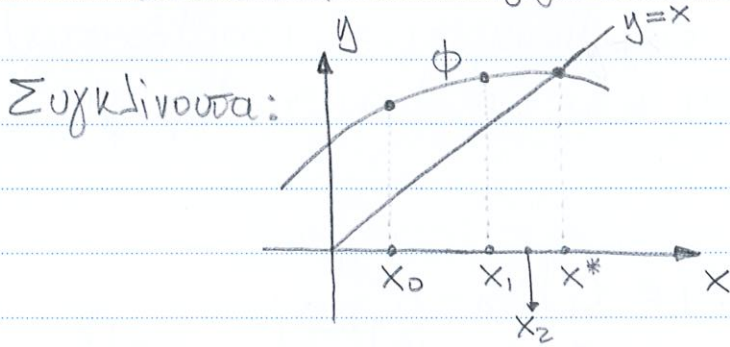
- $\phi(x) - \phi(y) = -x - (-y) = y - x$

$$\Rightarrow |\phi(x) - \phi(y)| = \underset{L=1}{=} |x - y|$$

• Έστω $x_0 \in [-1, 1], x_0 \neq 0$.
 Τότε, η ακολουθία $x_n = \phi(x_{n-1}), n \in \mathbb{N}$,
 είναι:

$x_0, -x_0, x_0, -x_0, \dots$ Δεν συγκλίνει!

• Γεωμετρική Εξήγηση:

• Ταχύτητα (τάξη) σύγκλισης ακολουθιών

- Έστω $(x_n)_{n \in \mathbb{N}} \subset \mathbb{R}$ μια συγκλίνουσα ακολουθία
 και x^* το όριό της.

• Ορισμός (τάξη σύγκλισης):

- Λέμε ότι η $(x_n)_{n \in \mathbb{N}}$ συγκλίνει (τουλάχιστον)
γραμμικά ή ότι η τάξη σύγκλισης είναι
 (τουλάχιστον) ένα, αν υπάρχει σταθερά
 $C < 1$ και $N \in \mathbb{N}$ τ.ω.

$$\forall n \geq N \quad |x_{n+1} - x^*| \leq C |x_n - x^*|$$

- Λέμε ότι η σύγκλιση είναι (τουλάχιστον) τάξης
 $p, p > 1$, αν υπάρχει σταθερά C τ.ω.

$$\oplus \forall n \in \mathbb{N} \quad |x_{n+1} - x^*| \leq C |x_n - x^*|^p$$

↳ επιτρέπω το C να είναι αρκετά μεγάλο.

Για $p = 2$ ή 3 μιλάμε για τετραγωνική και κυβική, αντίστοιχα, σύγκλιση.

• Παρατηρήσεις:

α) Αν η τάξη σύγκλισης είναι (τουλάχιστον) p , τότε είναι και (τουλάχιστον) q για $1 \leq q \leq p$.

$$\begin{aligned} \bullet |x_{n+1} - x^*| &\leq C |x_n - x^*|^p \\ &= \underbrace{C |x_n - x^*|^{p-1}}_{\leq \tilde{C}} |x_n - x^*|^1 \end{aligned}$$

β) Πώς προσδιορίζουμε την τάξη σύγκλισης;
- Γενικά αυτό είναι ένα δύσκολο ζήτημα.
Για ακολουθίες της μορφής $x_n = \phi(x_{n-1})$, $n \in \mathbb{N}$ με ομαλή ϕ η τάξη είναι φυσικός αριθμός και προσδιορίζεται εύκολα.
(Άσκηση 2.19)

- Ενδιαφέροντα είναι η περίπτωση όπου $x_n \neq x^*$ για κάθε n .

Τότε, η \oplus γράφεται στην μορφή,

$$\left| \frac{x_{n+1} - x^*}{(x_n - x^*)^p} \right| \leq C \quad \forall n \in \mathbb{N}$$

Αυτό σημαίνει ότι η ακολουθία,

$$\frac{x_{n+1} - x^*}{(x_n - x^*)^p}, \quad n \in \mathbb{N},$$

είναι φραγμένη.

- Μία ικανή συνθήκη είναι αυτή η ακολουθία να συγκλίνει.

Έστω,

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{x_{n+1} - x^*}{(x_n - x^*)^p} = a$$

• Ισχυρισμός: Αν $a \neq 0$, τότε η τάξη σύγκλισης είναι ακριβώς p .

• Ότι είναι τουλάχιστον p το ξέρουμε ήδη.

• Θα αποδείξουμε ότι η τάξη δεν μπορεί να είναι $p + \varepsilon$ με $\varepsilon > 0$.

- Έστω,

$$|x_{n+1} - x^*| \leq C |x_n - x^*|^{p+\varepsilon}$$

Τότε,

$$\left| \frac{x_{n+1} - x^*}{(x_n - x^*)^p} \right| \leq C |x_n - x^*|^\varepsilon$$

Αφήνοντας το να τείνει στο ∞ παίρνουμε, $|a| \leq C \cdot 0 \Rightarrow a = 0$, άτοπο.

→ Πίσω στο Θεώρημα της συστολής:

$$x_{n+1} - x^* = \phi(x_n) - \phi(x^*)$$

$$\Rightarrow |x_{n+1} - x^*| \leq L |x_n - x^*| \quad \forall n \in \mathbb{N}$$

$L < 1$

• Συμπέρασμα: Η τάξη σύγκλισης είναι (τουλάχιστον) ένα.

Ερώτημα: Πότε είναι η τάξη υψηλότερη του ένα;

Υπόθεση: $\phi \in C^1[a, b]$ (ϕ ομαλή)

Τότε,

$$x_{n+1} - x^* = \phi(x_n) - \phi(x^*) =$$

$$= \phi'(\xi_n)(x_n - x^*) \quad \text{με } \xi_n \text{ μεταξύ } x_n \text{ και } x^*$$

Άρα,

$$\frac{x_{n+1} - x^*}{x_n - x^*} = \phi'(\xi_n) \Rightarrow$$

$$\Rightarrow \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{x_{n+1} - x^*}{x_n - x^*} = \lim_{n \rightarrow \infty} \phi'(\xi_n) = \phi'(x^*)$$

• Συμπέρασμα: Αν $\phi'(x^*) \neq 0$, τότε η τάξη σύγκλισης είναι ακριβώς 1.

- Για να είναι η τάξη μεγαλύτερη του 1, πρέπει να ισχύει $\phi'(x^*) = 0$.

• Η μέθοδος του Νεύτωνα

- Είναι η πιο γνωστή επαναληπτική μέθοδος.

Έστω x_n προσέγγιση μιας λύσης x^* της εξίσωσης $f(x)=0$. Τότε ορίζουμε την προσέγγιση x_{n+1} ως εξής:

$$x_{n+1} = x_n - \frac{f(x_n)}{f'(x_n)}$$

Υπόθεση: $f'(x_n) \neq 0$

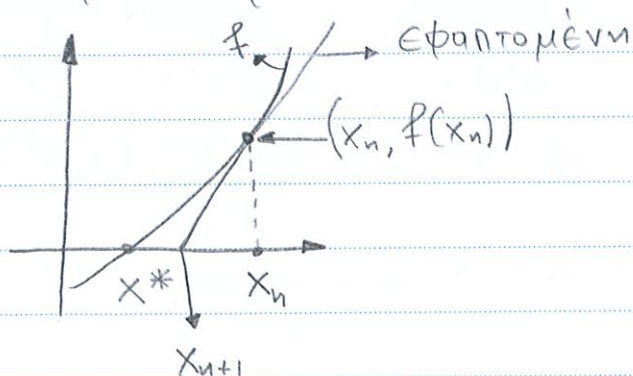
- Είναι επαναληπτική μέθοδος με συνάρτηση επανάληψης:

$$\phi(x) = x - \frac{f(x)}{f'(x)}, \text{ δηλαδή γράφεται}$$

στη μορφή, $x_{n+1} = \phi(x_n), n \in \mathbb{N}_0$

• Τρόποι κατασκευής της μεθόδου:

- Γεωμετρικός τρόπος κατασκευής:

Εξίσωση της εφαπτομένης στο γράφημα της f
στο σημείο $(x_n, f(x_n))$:

$$\frac{y - f(x_n)}{x - x_n} = f'(x_n)$$

$$\Rightarrow y = f(x_n) + (x - x_n)f'(x_n)$$

- Τέμνει τον άξονα των x στο σημείο που
δίνει $y=0$, δηλαδή όταν,

$$f(x_n) + (x - x_n)f'(x_n) = 0 \quad (=)$$

$$x = x_n - \frac{f(x_n)}{f'(x_n)}$$

- Αναλυτικός τρόπος κατασκευής:

$$f(x) = 0 \quad (=) \quad \underbrace{g(x)f(x) + x}_{\phi(x)} = x$$

$$\text{Έχουμε } \phi'(x) = 1 + g'(x)f(x) + g(x)f'(x)$$

οπότε

$$\phi'(x^*) = 1 + g'(x^*)f(x^*) + g(x^*)f'(x^*) = 0$$

$$(=) \quad g(x^*) = -\frac{1}{f'(x^*)}$$

για να έχω σύγκλιση
ταχύτερη από 1.

Αυτό μας οδηγεί στην επιλογή $g(x) = -\frac{1}{f'(x)}$

που μας οδηγεί στην μέθοδο του Νεύτωνα.

$$\phi(x) = x - \frac{f(x)}{f'(x)}$$

- Υποθέτουμε ότι η x^* είναι απλή ρίζα της f και η f είναι παραγωγίσιμη σε μια περιοχή του x^* . Τότε η ϕ είναι παραγωγίσιμη σε μια περιοχή του x^* και

$$\begin{aligned} \phi'(x) &= 1 - \frac{[f'(x)]^2 - f(x)f''(x)}{[f'(x)]^2} = \\ &= \frac{f(x)f''(x)}{[f'(x)]^2} \end{aligned}$$

$$\rightarrow \text{Άρα } \boxed{\phi'(x^*) = \frac{f(x^*)f''(x^*)}{[f'(x^*)]^2} = 0}$$

- Θεώρημα (Τοπικά τετραγωνική σύγκλιση της μεθόδου του Νεύτωνα)

Έστω x^* απλή ρίζα μιας συνάρτησης f , δηλαδή $f(x^*)=0$ και $f'(x^*) \neq 0$, και έστω ότι η f είναι δύο φορές συνεχώς παραγωγίσιμη σε μια περιοχή του x^* . Τότε υπάρχει ένα κλειστό διάστημα I με μέσον το x^* , τ.ω για $x_0 \in I$ η ακολουθία $(x_n)_{n \in \mathbb{N}}$ που κατασκευάζει η μέθοδος του Νεύτωνα,

$$x_{n+1} = x_n - \frac{f(x_n)}{f'(x_n)}, \quad n \in \mathbb{N}_0$$

να συγκλίνει στο x^* . Μάλιστα, ισχύει

$$(*) \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{x_{n+1} - x^*}{(x_n - x^*)^2} = \frac{f''(x^*)}{2f'(x^*)}$$

Συλλογή η τάξη σύγκλισης είναι τουλάχιστον 2, και είναι ακριβώς 2 αν $f''(x^*) \neq 0$.

• Απόδειξη: Όπως είδαμε για τη συνάρτηση επανάληψης,

$$\phi(x) = x - \frac{f(x)}{f'(x)},$$

$$\text{ισχύει } \phi'(x^*) = 0.$$

- Αφού η ϕ είναι συνεχώς παραγωγίσιμη σε μια περιοχή του x^* και $\phi'(x^*) = 0$, υπάρχει ένα κλειστό διάστημα \tilde{I} που περιέχει το x^* στο εσωτερικό του τ.ω.

$$\max_{x \in \tilde{I}} |\phi'(x)| = L < 1$$

- Ιδιαίτερα υπάρχει κλειστό διάστημα (ώστε να πάρω μέγιστο) I με μέσον το x^* τ.ω.

$$\max_{x \in I} |\phi'(x)| = L < 1$$

Ιδιαίτερα, η ϕ είναι συστολή στο I .

Τώρα, για $x \in I$ έχουμε,

$$\phi(x) - x^* = \phi(x) - \phi(x^*) \Rightarrow$$

$$\Rightarrow |f(x) - x^*| \leq L|x - x^*|$$

$$\leq |x - x^*|$$

• Συμπέρασμα $f(x) \in I$.

Άρα $f: I \rightarrow I$

→ Η σύγκλιση της $(x_n)_{n \in \mathbb{N}}$ στο x^* έπεται από το θεώρημα της συστολής.

• Απόδειξη της * :

Αναπτύσσοντας κατά Taylor ως προς το σημείο x^* , έχουμε,

$$f(x_n) = f(x^*) + (x_n - x^*)f'(x^*) + \frac{(x_n - x^*)^2}{2!} f''(\xi_{n1})$$

$$f'(x_n) = f'(x^*) + (x_n - x^*)f''(\xi_{n2})$$

με ξ_{n1}, ξ_{n2} σημεία μεταξύ x_n και x^* .

Αντικαθιστούμε στη μέθοδο του Νεύτωνα και παίρνουμε,

$$x_{n+1} - x^* = x_n - x^* - \frac{(x_n - x^*)f'(x^*) + \frac{(x_n - x^*)^2}{2} f''(\xi_{n1})}{f'(x^*) + (x_n - x^*)f''(\xi_{n2})} =$$

$$= (x_n - x^*)^2 \frac{f''(\xi_{n2}) - \frac{1}{2} f''(\xi_{n1})}{f'(x^*) + (x_n - x^*)f''(\xi_{n2})}$$

Άρα,

$$\frac{x_{n+1} - x^*}{(x_n - x^*)^2} = \frac{f''(\xi_{n2}) - \frac{1}{2} f''(\xi_{n1})}{f'(x^*) + (x_n - x^*) f''(\xi_{n2})} \xrightarrow{n \rightarrow \infty}$$

$$\frac{f''(x^*) - \frac{1}{2} f''(x^*)}{f'(x^*)} = \frac{f''(x^*)}{2f'(x^*)}$$

- Πρόταση (ολική σύγκλιση της μεθόδου του Νεύτωνα)

- Έστω $a \in \mathbb{R}$ και μια συνάρτηση $f: [a, \infty) \rightarrow \mathbb{R}$,
δύο φορές παραγωγίσιμη και τ.ω. $f(a) < 0$ και
 $f'(x) > 0$ και $f''(x) > 0$ για $x \geq a$.

Τότε η f έχει ακριβώς μία ρίζα ρ στο
διάστημα $[a, \infty)$ (αντίρριζα $f'(\rho) \neq 0$).

Για οποιοδήποτε $x_0 \geq a$ η ακολουθία $(x_n)_{n \in \mathbb{N}}$
που παράγει η μέθοδος του Νεύτωνα συγκλίνει
στη ρ .

- Απόδειξη:

- Μοναδικότητα ρίζας: Προφανώς αφού η f
είναι γνησίως αύξουσα.

- Υπαρξη ρίζας: Αφού η f είναι συνεχής και
παιρνει και αρνητικές τιμές, αρκεί να απο-
δείξουμε ότι για κάποιο $b > a$ ισχύει
 $f(b) > 0$.

Έχουμε

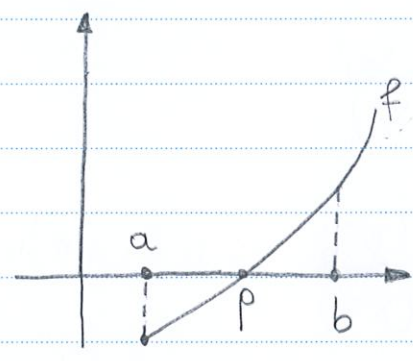
$$f(b) = f(a) + (b-a)f'(a) + \underbrace{\frac{(b-a)^2}{2} f''(\xi)}_{>0}$$

\Rightarrow Αν $f(a) + (b-a)f'(a) > 0$
 (δηλαδή $b > a - \frac{f(a)}{f'(a)}$), τότε $f(b) > 0$

• Σύγκλιση :

$$f(x) > 0 \quad (=) \quad x > \rho$$

$$f(x) < 0 \quad (=) \quad x < \rho$$

$$x_{n+1} = \phi(x_n) \quad (=) \quad x_{n+1} - \rho = \phi(x_n) - \phi(\rho) \Rightarrow$$

$$x_{n+1} - \rho = \phi'(\xi_n) (x_n - \rho) \quad \left| \quad \phi'(x) = \frac{f(x)f''(x)}{[f'(x)]^2} \right. > 0$$

Συμπέρασμα:

$$x_n > \rho \Rightarrow x_{n+1} > \rho$$

$$x_n < \rho \Rightarrow x_{n+1} > \rho$$

$$\Rightarrow \phi'(x) > 0 \quad (=) \quad x > \rho$$

$$\phi'(x) < 0 \quad (=) \quad x < \rho$$

Με εξαίρεση το x_0 (που μπορεί να είναι είτε μικρότερο είτε μεγαλύτερο του ρ) για $x_0 \neq \rho$ ισχύει πάντα, $x_n > \rho \quad \forall n \geq 1$

Επίσης, για $n \geq 1$, έχουμε,

$$x_{n+1} = x_n - \frac{f(x_n)}{f'(x_n)} < x_n$$

> 0

- Συμπέρασμα: Η ακολουθία $(x_n)_{n \in \mathbb{N}}$ είναι φθίνουσα και φραγμένη προς τα κάτω.

Επομένως, η $(x_n)_{n \in \mathbb{N}}$ συγκλίνει.

Έστω x^* το όριο της, έχουμε,

$$x_{n+1} = x_n - \frac{f(x_n)}{f'(x_n)}$$

$\downarrow_{n \rightarrow \infty}$

$$x^* = x^* - \frac{f(x^*)}{f'(x^*)} \quad (=) \quad f(x^*) = 0$$

Άρα $x^* = r$.

- Ερώτημα: Τι συμβαίνει στην περίπτωση πολυλambδus ρίζας.

Παράδειγμα: $f(x) = x^2$, το $x=0$ διπλή ρίζα

$$x_{n+1} = x_n - \frac{(x_n)^2}{2x_n} = \frac{1}{2}x_n \rightsquigarrow x_n = \left(\frac{1}{2}\right)^n x_0 \rightarrow 0$$

για $n \rightarrow \infty$

$$\Rightarrow x_{n+1} - 0 = \frac{1}{2}(x_n - 0)$$

$$\Rightarrow \frac{x_{n+1} - 0}{x_n - 0} = \frac{1}{2} \neq 0 \Rightarrow \underline{\text{Τάξη σύγκλισης } \rho = 1}$$

• Γενική Περίπτωση:

Έστω x^* μια ρίζα πολλαπλότητας m μιας συνάρτησης f , δηλαδή,

$$f(x^*) = f'(x^*) = \dots = f^{(m-1)}(x^*) = 0$$

και $f^{(m)}(x^*) \neq 0$

Έστω ότι η f είναι m φορές συνεχώς παραγωγίσιμη σε μια περιοχή του x^* .

- Αν η αρχική τιμή x_0 είναι κοντά στο x^* , τότε η ακολουθία προσεγγίσεων $(x_n)_{n \in \mathbb{N}}$ που δίνει η μέθοδος του Νεύτωνα συγκλίνει στο x^* .

- Ποιά είναι η τάξη σύγκλισης;

Με ανάπτυγμα Taylor έχουμε:

$$f(x_n) = f(x^*) + (x_n - x^*)f'(x^*) + \dots + \frac{(x_n - x^*)^{m-1}}{(m-1)!} f^{(m-1)}(x^*) +$$

$$+ \frac{(x_n - x^*)^m}{m!} f^{(m)}(\xi_{n1}), \text{ με } \xi_{n1} \text{ ένα σημείο μεταξύ } x_n \text{ και } x^*.$$

$$\text{Άρα } f(x_n) = \frac{(x_n - x^*)^m}{m!} f^{(m)}(\xi_{n1}).$$

Εντελώς αντίστοιχα έχουμε,

$$f'(x_n) = \frac{(x_n - x^*)^{m-1}}{(m-1)!} f^{(m)}(\xi_{n2})$$

Άρα,

$$x_{n+1} - x^* = x_n - x^* - \frac{(x_n - x^*)^m}{m!} f^{(m)}(\xi_{n1})$$

$$= \frac{(x_n - x^*)^{m-1}}{(m-1)!} f^{(m)}(\xi_{n2})$$

$m! = m(m-1)!$

$$\Rightarrow x_{n+1} - x^* = (x_n - x^*) - \frac{x_n - x^*}{m} \frac{f^{(m)}(\xi_{n1})}{f^{(m)}(\xi_{n2})} \Rightarrow$$

$$\frac{x_{n+1} - x^*}{x_n - x^*} = 1 - \frac{1}{m} \frac{f^{(m)}(\xi_{n1})}{f^{(m)}(\xi_{n2})} \xrightarrow{n \rightarrow \infty} 1 - \frac{1}{m}$$

$f^{(m)}(\xi_{n1}) \rightarrow f^{(m)}(x^*)$
 $f^{(m)}(\xi_{n2}) \rightarrow f^{(m)}(x^*)$

• Συμπέρασμα

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{x_{n+1} - x^*}{x_n - x^*} = 1 - \frac{1}{m}$$

- Για $m \geq 2$ έχουμε $1 - \frac{1}{m} \neq 0$, άρα η τάξη σύγκλισης είναι ακριβώς ένα.

Αν είναι γνωστή η πολλαπλότητα m , τότε η παραλλαγή της μεθόδου του Νεύτωνα,

$$x_{n+1} = x_n - \frac{m f(x_n)}{f'(x_n)} \text{ συγκλίνει } \underline{\text{τετραγωνικά}}.$$

• Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της μεθόδου

- Πλεονεκτήματα:

Για αρχική προσέγγιση x_0 κοντά σε μια ρίζα x^* μιας ομαλής συνάρτησης f η μέθοδος συγκλίνει ταχύτατα αν η x^* είναι απλή ρίζα ή αν τροποποιήσουμε κατάλληλα τη μέθοδο όταν γνωρίζουμε την πολλαπλότητα m της ρίζας x^* . Σε κάποιες ειδικές περιπτώσεις η μέθοδος συγκλίνει ολικά.

- Μειονεκτήματα:

Το διάστημα I στο οποίο πρέπει να ανήκει η αρχική προσέγγιση x_0 ώστε η μέθοδος να συγκλίνει σε μια ρίζα x^* της f δεν είναι γνωστό εκ των προτέρων και μπορεί να είναι πολύ μικρό.

• Χρήση της μεθόδου στην πράξη

Εκτός από τις περιπτώσεις που η μέθοδος του Νεύτωνα συγκλίνει ολικά, αυτή χρησιμοποιείται στην πράξη σε συνδυασμό με άλλες, βραδύτερες μεθόδους όπως η μέθοδος της διχοτόμησης. Με τη βραδύτερη μέθοδο υπολογίζουμε μια καλή αρχική προσέγγιση για τη μέθοδο του Νεύτωνα και εις συνέχεια εφαρμόζουμε τη μέθοδο του Νεύτωνα για να επιταχύνουμε τη σύγκλιση.

• Μέθοδος τής τέμνουσας

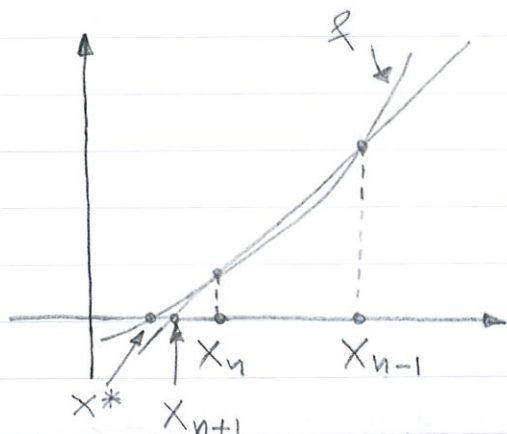
$$x_{n+1} = x_n - \frac{f(x_n)}{\frac{f(x_n) - f(x_{n-1})}{x_n - x_{n-1}}}$$

- Προκύπτει από την μέθοδο του Νεύτωνα προσεγγίζοντας την παράγωγο με τον λόγο $\frac{f(x_n) - f(x_{n-1})}{x_n - x_{n-1}}$

- Η μέθοδος δεν μπορεί να γραφεί στη μορφή $x_{n+1} = \phi(x_n)$ με κατάλληλο ϕ .

- Χρειάζεται δύο αρχικές προσεγγίσεις x_0 και x_1 .

- Γεωμετρική ερμηνεία:

• Θεώρημα (Τάξη σύγκλισης τής μεθόδου τής τέμνουσας)

Έστω x^* ρίζα μίας συνάρτησης f και $(a, b) \subset \mathbb{R}$ με $x^* \in (a, b)$, $f \in C^2(a, b)$, $f'(x^*) \neq 0$, $f''(x^*) \neq 0$. Τότε υπάρχει ένα διάστημα I που περιέχει το x^* τ.ω. για $x_0, x_1 \in I$ με $x_0 \neq x_1$ η ακολουθία $(x_n)_{n \in \mathbb{N}}$ που παράγει η μέθοδος τής τέμνουσας με αρχικές τιμές x_0 και x_1 είναι καλά ορισμένη και συγκλίνει στο x^* . Η τάξη σύγκλισης

είναι $\rho = \frac{1+\sqrt{5}}{2} \approx 1.62$

χρησιή τομή

$\frac{1}{x} = \frac{x}{1-x} \Leftrightarrow x^2 + x - 1 = 0 \Leftrightarrow x_{1,2} = \frac{1 \pm \sqrt{5}}{2}$

$x_1 = \frac{-1 + \sqrt{5}}{2}$ $x_2 = \frac{-1 - \sqrt{5}}{2}$

• Το κόστος της μεθόδου της τέμνουσας ανά βήμα είναι ένας υπολογισμός της f.

- Παρατήρηση: Έστω $(y_n)_{n \in \mathbb{N}}$ μια συγκλίνουσα ακολουθία, y^* το όριό της, και έστω ρ η τάξη σύγκλισης. Τότε η ακολουθία,

$\tilde{y}_n := y_{2^n}$, συγκλίνει στο y^* και η τάξη σύγκλισης της είναι (τουλάχιστον) ρ^2 .
(παιρνω κάθε 2ο όρο)

- Απόδειξη:

Έχουμε $|y_{n+1} - y^*| \leq C |y_n - y^*|^p$ (*)

Άρα, $|\tilde{y}_{n+1} - y^*| = |y_{2^{n+2}} - y^*| \leq C |y_{2^{n+1}} - y^*|^p$
 $\leq C (C |y_{2^n} - y^*|^p)^p$
(*), \tilde{y}_n

$$\Rightarrow |\tilde{y}_{n+1} - y^*| \leq \underbrace{C^{\rho+1}}_{\tilde{C}} |\tilde{y}_n - y^*|^{\rho+1}$$

• Παρατηρήσεις :

- Η μέθοδος της τέμνουσας χρησιμοποιείται στην πράξη συχρότερα από τη μέθοδο του Νεύτωνα, επειδή απαιτεί μόνο γνώση της f και όχι της f' .
- Είναι λίγο βραδύτερη από τη μέθοδο του Νεύτωνα και χρειάζεται αρκετά καλές προσεγγίσεις για να συγκλίνει.
- Είναι πιο οικονομική από τη μέθοδο του Νεύτωνα ανά βήμα.
- Υπόθεση : Το κόστος υπολογισμού των f και f' είναι το ίδιο.

Ποιά μέθοδος είναι οικονομικότερη συνολικά;

$$\text{Επειδή, } \left(\frac{1+\sqrt{5}}{2} \right)^2 = \frac{3+\sqrt{5}}{2} \approx 2.62 > 2$$

η μέθοδος της τέμνουσας είναι συνολικά οικονομικότερη από τη μέθοδο του Νεύτωνα